

Vukoszávlyev Zorán
Szentirmai Tamás

KORTÁRS PORTUGÁL ÉPÍTÉSZET | CONTEMPORARY PORTUGUESE ARCHITECTURE

Terc, Budapest, 2010

Tartalom

ELŐSZÓ	6
TÖRTÉNETI KONTEXTUS	8
SZELLEMI KONTEXTUS	28
Az építészet társadalmi kapcsolata: a SAAL-program	33
Az építészet szerepe	40
Építészeti iskolák	44
DOMINÁNS TÉMÁK	50
Az EU-integráció hatása	52
Az ipari területek revitalizációja	64
Az óceánpart újjáépítése	69
A városi köztér	72
A hely értékei	77
Integrált fejlesztés	86
A „portugál ház” ma	91
Portugál építészek külföldön – külföldi építészek Portugáliában	98
A PORTUGÁL ÉPÍTÉSZET MA	104
Álvaro Siza Vieira	110
Gonçalo Byrne	136
Eduardo Souto de Moura	152
João Luís Carrilho da Graça	176
Paulo David	194
João Mendes Ribeiro	202
António Portugal - Manuel Maria Reis	214
João Pedro Falcão de Campos - José Ricardo Vaz	218
ARX Portugal	222
Guedes+DeCampos	236
Aires Mateus Associados	248
Promontório	264
José Fernando Gonçalves	282
Pedro Pacheco - Marie Clément	288
Nuno Brandão Costa	292
a.s* - Atelier de Santos	296
Luís Santiago Baptista: Pluralizáció és újraértelmezés	304
Pedro Gadanho: Hatás alatt: a vulkántól a génállományig	313
Bibliográfia	318
Névmutató	322
Szerzők	323

Előszó

A KORTÁRS PORTUGÁL ÉPÍTÉSZET stílusán és alkotómódszertan vonatkozásában is meghatározó építészeti kört jelent az ezredforduló építészetében. A portugál modern építészet – amely a diktatúra alatt éveken át az európai építészeti kapcsolatok határterületein fejlődött – a politikai átmenet évei után lassan bekapcsolódott a nemzetközi vérkeringésbe, legfőképpen Álvaro Siza különleges jelenlétével, akiben a mester és a köznapi ember poetikus tehetsége az ország különleges történetiségének megjelenítőjére lelt.

A könyv nemcsak Siza munkásságával foglalkozik, hanem az őt követő nemzedékek jelentős és innovatív építészeteinek alkotásain keresztül is keresztmetszetét adja a kortárs portugál építészetben megjelenő példaértékű jellemzőknek. Az építészek által megismerjük az ország két szellemi központját: Lisszabont és Portót. E két város – egyik a tengerparton, a másik folyó mellett – magában hordozza egyrészt a történeti, másrészt a legfrissebb kortárs építészetet; kimeríthetetlen lehetőséget biztosítva a hely emlékezetéből és a helyénvalóság modern viszonyulásának, mély beágyazódottságának kortárs megjelenítésére. A hagyományok beépülésével a mindennapok ezredvégi kultúrájába közelebb kerülhetünk egy európai regionális kultúrkör megértéséhez .

A portugál építészet és annak nemzetközi elfogadottsága jelentős figyelmet kapott az utóbbi időben a szakírásban. Olyan portugál építészek, mint Fernando Távora, Álvaro Siza és Gonçalo Byrne munkássága ráirányította a figyelmet a ma már nemzetközileg ismert építészek: Eduardo Souto de Moura, João Luis Carrilho de Graça és a fiatalabb nemzedéket képviselő Paulo David, João Mendes Ribeiro, valamint az ARX Portugal, az Aires Mateus és a Promontório iroda munkáira .

A portugál népi-vernakuláris építészetben végzett kutatómunkásságuk egy ellentétes folyamatot indukált. Megkérdőjelezték a modernitást, amennyiben kijelentették, hogy a modern építészet nem az idő szelleméből építkezik. Valójában ez már csak megerősítése volt az ismert tételnek: „a modern építészetnek a kezdetekről kell indulnia” – vagyis az alapot a „portugál ház” jelentette.

Egy új építészgenerációt szeretnénk bemutatni, akiknek a munkái további perspektívákat nyitnak meg a portugál építészetben, annak ellentmondóan, hogy általában a mesterek alapos vizsgálatából indulnánk ki. Ezen fiatal építészetre, akik néhol erősebben, máshol kevésbé egyértelműen egy egységes „harmadik generációt” alkotnak, sokszor jellemző a kettősség: a külön utakon járás és a nemzetközi trendekre való odafigyelés. Az építészet új kihívásaira választ adó kortárs munkák a nemzetközi érdeklődés középpontjába kerültek a 2004-es Velencei Építészeti Biennálén is.

A megkapó táj ideális keretet nyújt az építészeti alkotófolyamatok számára. Az alkotói fejlődés alapját a tájhoz való felelősségteljes kapcsolat és az a szándék jelenti, amely újragondolja a modern építészet jel- és eszköztárát a különleges aspektusokban. Mindezek eredményeképpen a portugál építészek: alkalmasak összhangot teremteni a gazdag portugál hagyományok, amelyek a tájban foglaltatnak és a gyors modernizáció, valamint fejlődés erőteljessége között.